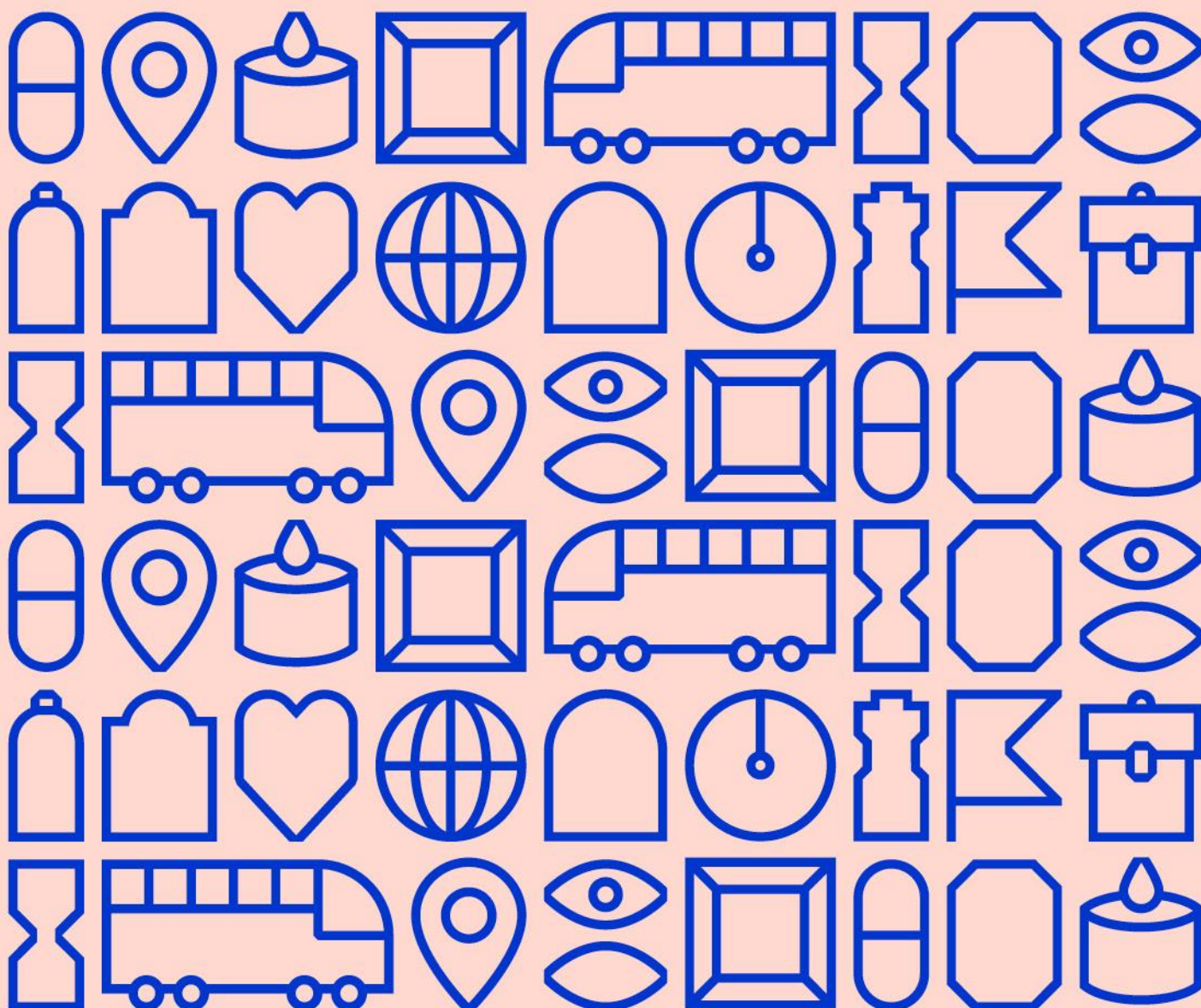




Szécsény, a Forgách-kastély és a ferences kolostor

RÁKÓCZI-SZABADSÁGHARC,
BAROKK, 18. SZÁZAD





Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

Szécsény, a Forgách-kastély és a ferences kolostor

RÁKÓCZI-SZABADSÁGHARC,
BAROKK, 18. SZÁZAD

„Jöjj el, lásd meg, éld át!”

BUDAPEST, 2024



Tartalom

1. Bevezető.....	2
2. Előkészítő óravázlat.....	4
3. Helyszíni feladatok	9
a. Nyomkeresés	9
b. Képes krónika	11
c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba	14
d. Drámapedagógia.....	18
4. Tanórai utófeldolgozás.....	27
5. Forrásjegyzék.....	27
6. Melléklet.....	28
Helyszíni feladatok	29
Nyomkeresés	29
Képes krónika	32
Helyszíni kvíz / Tudáspróba	32
Drámapedagógia	40
Tanórai utófeldolgozás.....	52



1. Bevezető

Mit kell tudni a programról?

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) azért jött létre, hogy lehetőséget nyújtson a köznevelésben tanuló diákok számára Magyarország nemzeti- és történelmi emlékhelyeinek megismerésére. Az egyes emlékhelyekre kidolgozott programok során a résztvevő osztályok előbb tanórai keretek között felkészülnek az adott emlékhely történetéből, majd egy napos látogatást tesznek az emlékhelyre. A látogatás során – a program részeként kidolgozott – helyben elvégezhető feladatok megoldásával (pl. nyomkeresés, képes krónika stb.), élményt adó módon ismerik meg az adott emlékhely jelentőségét. Az emlékhelyen eltöltött rendhagyó történelmi órák után, ismét tanórai keretek között tudják elkészített projektfeladataikat bemutatni, illetve az emlékhely témájában készített, érettségi típusú feladatok megoldásával megszerzett tudásuk is ellenőrizhető. Az egyes emlékhelyekhez készített programcsomagok jól illeszkednek az iskolai tantervi követelményekhez, így kiválóan alkalmasak a törzsanyag kiegészítésére, elmélyítésére, mélységelvű témafeldolgozásra.

A program részei, lebonyolítása

1. **Előzetes felkészülés (1-2 tanóra):** a NEP oldaláról letölthetők az előzetes felkészülés anyagai: a felkészítő óra óraterve, valamint a hozzá mellékelt ppt. Ezt a történelemtanár kollégák maguk tudják megtartani tanórai keretek között. Miután feldolgozták a szakmai-tartalmi kérdéseket, érdemes a helyszínen elvégzendő feladatokat is átbeszélni, valamint megalakítani a leendő csoportokat.
2. **Látogatás az emlékhelyen (1 napos kirándulás):** amennyiben egy múzeum vagy más intézmény működteti az emlékhelyet, úgy szükséges előtte egyeztetni az intézménnyel. A programban résztvevő helyszínek már ismerik a NEP-et, így szükség esetén tudnak segíteni. A megérkezés után **az első feladat a „nyomkeresés”** melynek során a diákok csoportosan, a program részeként megadott térképvázlat és a hozzá tartozó feladványok segítségével kutatják végig az emlékhelyet. **Második feladatként** célszerű a **„képes krónikát”** elkészíteni (párhuzamosan a nyomkereséssel) – ennek során a csoportokba szerveződött diákok az emlékhely előre megadott legfontosabb részeit felkeresik és egy-egy kis videóban némi magyarázattal megörökítik. Később ezt egységes videóvá szerkesztik, melyet majd a látogatást követő tanórán tudnak bemutatni. Ezek után következhet a **„tudáspróba”**, mely egy klasszikus szövegértés kvíz. Ennek megoldása jól összegzi, illetve ismétli át az emlékhely fontos tudnivalóit. Az igazán lelkes csoportok negyedik részként **drámapedagógiai feladatot** is megoldhatnak, mely szintén azt a célt szolgálja, hogy minél inkább átélhető legyen az emlékhely története – a feladatot akár már a felkészítő órán ki lehet osztani, hogy minél jobban föl tudjanak rá készülni a csoportok. A program keretében megadott feladatok mellett természetesen igénybe lehet venni az adott emlékhely tárlatvezetését vagy múzeumpedagógiai foglalkozását, ugyanakkor mindez adott esetben már meghaladhatja az optimális 3-4 órás időkeretet.



3. *Utólagos feldolgozás (1-2 tanóra):* a látogatást követő történelemór(ko)n az egyes csapatok be tudják mutatni a helyszínen fölvetett videóikból összevágott „képes krónikákat”, melyet a tanárkollégák és az osztály többi tagja is értékelhet. Ezek után pedig immár tantermi keretek között lehet megoldani az emlékhellyel kapcsolatos ismereteket és kompetenciákat elváró érettségi típusú feladatokat, mintegy a program zárásaként.

Néhány információ a szécsényi programcsomagról

- a szécsényi Forgách-kastélyban és környékén elvégzendő feladatok egy része a kastélyban, másik része a kastélyon kívül zajlik. Szécsényben a kastély mellett a ferences kolostor is történelmi emlékhely, azonban a feladatok nagy része a kastélyra vonatkozik, a kolostor látogatása nem indokolt (az egyik feladat miatt a felkeresése indokolt, de kívülről elégséges a megtekintése). A kastély látogatásához fel kell venni a kapcsolatot a Forgách-kastély munkatársaival (<http://kubinyimuzeum.hu/hu/informacio/kapcsolat.html>)
- a megadott programcsomag leginkább a **10. évfolyam második félévében ajánlott**, hiszen főképpen a Rákóczi-szabadságharc eseménytörténetéhez kapcsolódik.



2. Előkészítő óravázlat

Ajánlott korosztály és történelmi korszak: 10. évfolyam. *A Rákóczi-szabadságharc* című kerettantervi téma.

Ajánlott időtartam: Előkészítés: 1–2 tanóra; feladatok a helyszínen: 3–5 óra; lezárás: 1 tanóra.

Munkamódszer és segédanyag: Tanári előadás ppt prezentációval; tanári ismétlő kérdések; helyszíni csoportos és egyéni feladatok; egyéni ellenőrző feladatok.

Mélységelvű témafeldolgozás / tanulmányi kirándulás

Előkészítő óra

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>Szécsény és a Rákóczi-szabadságharc</p> <ul style="list-style-type: none">fontos középületek a városban (Forgách-kastély, ferences kolostor)történelmi eseményeka nemzeti emlékezet emlékművei		<p>1. dia: a Forgách-kastély ma</p> <p>2. dia: A kastély egykori angolparkja</p>
<p>A Forgách-kastély története</p> <ul style="list-style-type: none">A ma álló barokk stílusú épület elődje a XIV. század első felében épült várkastély.A vár a mezővároson belül épül ki.1541 után Nógrád vármegye az ütköző zóna szerepét töltötte be.Forgách Zsigmondot 1602-ben, a tizenöt éves háború alatt nevezték ki a szécsényi végvár kapitányává.Az uradalom 1846-ig maradt a Forgách-család kezén, akkor Pulszky Ferenc vette meg Szécsényt a kastéllyal együtt.	<p>Melyik dinasztia uralkodott Magyarországon a XIV. század első felében?</p> <p>Mi a különbség a mezőváros és a szabad királyi város között?</p> <p>Mi történt 1541-ben? Miért volt ez az esemény fordulópont a magyar történelemben?</p> <p>Kik voltak a szembenálló felek a tizenöt éves háborúban? Milyen eredménnyel ért véget a küzdelem?</p> <p>Milyen szerepet töltött be Pulszky az 1848–49-es események alatt?</p>	<p>3. dia: Mezőváros várral (a kastély kiállításának makettje, fotó)</p>



Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<ul style="list-style-type: none">• Később a Grósz, végül pedig a 20. században a Lipthay családé volt a kastély, a második világháború idején egy időben szovjet hadikórház is működött az emeleten.• A kastély 2005-ös teljes felújítása óta a Kubinyi Ferenc Múzeumnak ad otthont.	<p>Mettől meddig tartott a szovjet megszállás Magyarországon?</p> <p>Ki volt Kubinyi Ferenc?</p>	
<p>Ferences templom és kolostor</p> <ul style="list-style-type: none">• A szécsényi ferences kolostort 1332-ben alapították.• Falai között azóta kis megszakításokkal folyamatos a szerzetesi élet.• A templom legértékesebb része a sekrestye, amelynek szép csillagboltozatát egyetlen nyolcszögű figurális fejezetű pillér tartja.• A jelenlegi barokk hajót 1696-ban építették hozzá.• A templomból juthatunk fel a kolostor gótikus boltozatú emeleti szobájába, ahol Rákóczi fejedelem megszállt.• Jelenleg plébánia és a Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány novíciátusa (újoncháza) működik itt.	<p>Ki uralkodott ekkor Magyarországon?</p> <p>Ki volt a ferences rend alapítója?</p> <p>Mi jellemzi a rend lelkiességét?</p> <p>A prezentáción szereplő fényképen melyik művészeti korstílus jegyeit ismeritek fel? Mi jellemzi ezt a stílust?</p> <p>Mi jellemzi a barokk stílust?</p> <p>Hol vannak napjainkban ferences közösségek Magyarországon?</p>	<p>4. dia: Ferences kolostor (fotó)</p> <p>5. dia: A ferences templom belseje</p>
<p>Történelem Szécsényben</p> <ul style="list-style-type: none">• 1219. első okleveles említés.• 1334. Szécsényi Tamás és Péter (a település birtokosai) városi kiváltságot kaptak Károly Róbert uralkodótól.	<p>Ki uralkodott ekkor Magyarországon?</p> <p>Melyik fontos közjogi dokumentum kiadása fűződik az uralkodáshoz?</p> <p>Soroljatok fel városi kiváltságokat!</p>	<p>6. dia: A gácsi csatlakozás (kiállításrészlet)</p>



Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<ul style="list-style-type: none">• 1544. A törökök támadást indítottak a város ellen, de Losonczy István katonái visszaverték az ellenséget• 1683. Sobieski János lengyel király seregei Szécsényt fölszabadították a török uralom alól.• 1703. Kezdetét vette a Rákóczi-szabadságharc, a nógrádi nemesség szeptemberben Gácscon mondta ki a csatlakozást.• 1705. a szécsényi országgyűlés megválasztja fejedelemmé II. Rákóczi Ferencet, itt teremtették meg Rákóczi államának jogi formáit. Ennek emlékére nevezik a ferences kolostor gótikus termét Rákóczi-teremnek.• 1710. romhányi csata• 1711. szatmári béke• 1886-ban Szécsény száz esztendőre elvesztette városi rangját.• 1935. A kuruc fejedelem halálának 200. évfordulójára emlékművet készítettek Szécsényben.• 1989 a ferencesek újra birtokukba vették a kolostort és a templomot.	<p>Miért nevezték később Losonczy Istvánt „temesvári hősnek”?</p> <p>Mi volt a Szent Liga célja? Kik alkották a szövetséget?</p> <p>Milyen okai voltak a Rákóczi-szabadságharc kitörésének?</p> <p>Milyen címet kapott II. Rákóczi Ferenc?</p> <p>Hogyan rendezte az országgyűlés a katolikus-protestáns ellentétet?</p> <p>Mikor volt és milyen eredménnyel zárult a Rákóczi-szabadságharc egyik utolsó csatája?</p> <p>Kik kötötték, mikor és mit tartalmazott a szatmári béke?</p> <p>Az 1886-os átszervezés melyik korszaka a magyar történelemnek?</p> <p>Hol hunyt el a kuruc fejedelem? Mikor, milyen körülmények között kerültek haza a hamvai?</p> <p>Melyik esemény tette lehetővé a ferencesek szécsényi visszatérését 1989-ben?</p>	
<p>Nemzeti emlékezet Szécsényben</p> <p>Szobrok és emlékművek tükrözik, hogy az egyes korok mit tartottak fontosnak.</p> <p>Középkor</p> <p>Szécsény várának maradványai</p>	<p>Kiknek állítunk köztéri szobrot?</p> <p>Személyeken kívül miről szólnak emlékművek?</p>	<p>7. dia: A vár maradványai</p>



Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<ul style="list-style-type: none">Az Ipoly-völgy szélén, a folyó hajdani teraszának peremén állt egykor a vár.Építésének pontos idejét nem tudjuk, egy 1461-ben keltezett oklevél már megemlékezik róla.A 17. században leégett az egykori vár. Szécsény várának maradványát a Forgách-kastély építéséhez használták fel.	<p>Milyen részei vannak egy középkori várnak?</p> <p>Váraink egy része elpusztult a középkorban vagy az újkorban. Milyen módon érhetett véget egy vár története?</p>	
<p>18–19. század</p> <p>Szentháromság szobor</p> <ul style="list-style-type: none">A pestisjárvány megszűnésének emlékére állíttatta Forgách Zsigmond és felesége <p>Haynald-kapu</p> <ul style="list-style-type: none">A régi Velics-házhoz tartozó kert kapujaA szécsényi születésű Haynald Lajos kalocsai érsekről kapta a nevét, aki ebben a házban született és hármass intézményt - iskola, kórház, árvaház - alapított Szécsényben	<p>Mit tudunk a pestisről? Milyen fajtái voltak?</p> <p>Az 1347–51-es pestisjárványnak Európában milyen következményei voltak?</p> <p>Kalocsán kívül hol vannak még érseki központok ma Magyarországon?</p> <p>Haynald tudós is volt. Melyik tudomány jeles művelőjét tisztelhetjük személyében?</p>	<p>8. dia: Haynald-kapu</p>
<p>20. század</p> <p>II. Rákóczi Ferenc szobra (1935)</p> <ul style="list-style-type: none">Halálának 200. évfordulójára tervezték.A magyar függetlenség jelképe.A Rákóczi út és a Jókai utca sarkán lévő téren áll.Az oszlopon a fekete márványlapból 24 centiméter átmérőjű vésett domborművön jelenítették meg Rákóczi arcképét, körülötte a felirat: „Cum Deo pro Patria et Libertate”.	<p>Ki volt Rákóczi Ferenc?</p> <p>Mit jelent a latin felirat?</p>	<p>9. dia: Rákóczi Ferenc szobra ma</p>



Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>Állandó kiállítások a Forgách-Lipthay Kastélymúzeumban</p> <p><i>Rákóczi állama és Nógrád vármegye</i> című kiállítás</p> <ul style="list-style-type: none">• A kiállítás középpontjában a Rákóczi-szabadságharc két fontos, Nógrád vármegyében zajló eseménye áll: az 1705-ben Szécsényben megtartott országgyűlés, valamint az 1710 januárjában, Romhány és Érsekvadkert mezején lezajlott ütközetként ismert sorsdöntő csata.• A kiállítás első terme Gács (ma Halic) várát idézi meg, ahol a fejedelemhez való csatlakozás eszméje megfogalmazódott.• A második terem a szécsényi országgyűlés eseményeit jeleníti meg, középpontjában az országgyűlés sáttortáborának makettjével.• A kiállítás része a szécsényi konföderáció oklevele, melyben Rákóczit vezérőfejedelmé választották, és lengyel mintára konföderációt alakítottak. <p><i>19. század végi kastélybelső női lakosztálya</i> című kiállítás</p> <ul style="list-style-type: none">• A barokk kastély egykori enteriőreiből, hangulatából ad ízelítőt a látogatók számára.• A lakberendezésben a barokk mellett megjelenik meg a historizmus is.	<p>Milyenek voltak az erőviszonyok a romhányi csatában?</p> <p>Jellemezd Rákóczi kuruc hadseregét!</p> <p>Mely csoportok vettek részt az országgyűlésen?</p> <p>Mit jelent a konföderáció kifejezés?</p> <p>Mi volt a rendi konföderáció lényege a Rákóczi-szabadságharc idején?</p> <p>Milyen életmódtörténeti megállapításokat tehetünk a női szalon, olvasószoba és hálószoba bejárásakor?</p> <p>Mi jellemezte az arisztokrácia hétköznapijait?</p> <p>Keressük meg a neoreneszánsz, újbarokk és eklektikus stílus sajátosságait!</p>	<p>10. dia: Kiállítás képekben</p>



3. Helyszíni feladatok

Feladatok Szécsényben

Nyomkeresés

- csoportokat kell alakítani
- a csoportok a kastély bejáratától indulva egy térkép segítségével megkeresik a híres helyeket, emlékműveket, és párosítják őket meghatározásokkal

Képes krónika (kisfilmkészítés)

- a csoportok a városban és a kastélyban a telefonjukkal filmfelvételeket készítenek a kiemelt helyszínekről és magukról
- otthon ezt megvágják, zenét vágnak alá, feliratokat készítenek
- a záróórán a kisfilmeket bemutatják
- A) változat: minden csoport végigjárja az öt kiemelt helyszínt (1. lépcsőház és nagyterem a kastélyban, avagy a barokk jellemzői; 2. Az 1705-ös konföderációs oklevél; 3. A romhányi csata makettje; 4. Rákóczi-korabeli település és környéke: bemutató (szintén) a kiállítás alapján; 5. Historizmus és eklektika bemutatása a 19. század végi kastélybelső női lakosztálya alapján) és kisfilmjében az egész Kossuth teret bemutatja
- B) változat: minden csoport csak egy helyszínt kap, és azt mutatja be részletesen
- C) változat: ha nem tudnak kisfilmet készíteni, fotóznak, és abból prospektust állítanak össze
- a csoportok a megadott helyszínekből előre készülnek, hogy tudják mit kell lefilmezni és milyen szöveget mondjanak

Tudáspróba

- a diákok egyénileg vagy csoportban kitöltötenek egy feleletválasztós tesztet a tér nevezetességeiről

Drámajáték

- a csoportok előadnak egy, a helyszínen játszódott történelmi jelenetet
- az öt téma kiosztása: városalapítás a 14. században, Sobieski János levele (1683), gácsi csatlakozás a szabadságharchoz (1703), a fejedelem beszéde (1705), a kastély bombázása a II. világháború végén, menekülés (1944)

A csoportok otthon készülhetnek a jelenetre szöveggel, szereposztással, kellékekkel

a. Nyomkeresés

A diákok csoportokban megkeresik a térképen bejelölt helyszíneket, és egy táblázatban párosítják a megfelelő leírásokkal.

Előkészület: Csak a négy-öt csoportot érdemes előre beosztani, amelyek azután a többi feladatot is együtt végzik el. Természetesen lehet kevesebb csoportot is létrehozni, ebben az esetben nem minden feladatot fogunk kiosztani. Ha több, mint öt csoportot alkotunk, akkor többen azonos feladatot fognak végezni. A csoportok ideális létszáma 5-6 fő.



Segédanyag: térkép és kitöltendő táblázat (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: a csoportok önállóan mozognak és dolgoznak, egy-másfél órát érdemes rászánni.

Ellenőrzés: a megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet.

A tanulói feladatlapot ld. a mellékletben.

Megoldások

Leírás	Megnevezés	Sorszáma a térképen
A középkori város gótikus plébániatemploma. Az épületromon belül egy kút és több falazott sír található.	<i>Romtemplom</i>	1.
A város „ferde” tornya, amelyben hosszú évtizedeken át tűzfigyelő szolgálat működött.	<i>Tűztorony</i>	7.
A város déli újjáépített négyszögletes kaputornya.	<i>Városkapu-kaputorony</i>	10.
Gyógyszerészi tevékenység első Nógrád megyei helyszíne. 1741-től a 20. sz. végéig folyamatosan patikaként működött. Ajtaján az orvoslás két ógörög jelképe.	<i>Volt Patika</i>	4.
Az 1905-ben épült „Városháza” előtt a szécsényi országgyűlés emlékére 1955-ben állított fehér márvány Rákóczi-mellszobor.	<i>Városháza és Rákóczi-szobor</i>	8.
Egész alakos bronz műalkotás a fejedelemről a város két főútjának kereszteződésében.	<i>Rákóczi-szobor – Coop Skála</i>	9.
Pulszky Ágost adományozta magtár alapjaira épült evangélikus templom. Tornya sajátos módon az épület oldalán található.	<i>Evangélikus templom</i>	12.
A pestisjárvány megszűnésének emlékére állított emlékoszlop. A tetején az Atya, Fiú, Szentlélek ábrázolása.	<i>Szentháromság-szobor</i>	5.
Téglából épült védművek a középkori város egy része körül, rajtuk lőréses, és részben helyreállított gyilokjáró.	<i>Városfalak</i>	2.



Leírás	Megnevezés	Sorszám a térképen
A Rákóczi-szabadságharc és a fejedelem halálának évfordulójára állították. Jellegzetessége: egy turulmadár ül egy kardon.	<i>1935-ös Rákóczi-emlékmű</i>	6.
Pulszky Károly és Zala György által 1894-ben Velencében vásárolt díszes kút másolata, rajta darvak és román stílusú árkádok láthatók.	<i>Kastély - velencei kútmásolat</i>	13.
A középkori város északkeleti rondellája (ágyútornya), a város főkapuja mellett.	<i>Tömlöcbástya</i>	3.
A ferences kolostor és templom fennmaradt középkori részei közé tartozó helyiség. A helyi hagyomány szerint itt lakott 1705-ben a fejedelem. Egy lengyel király dicsőségét hirdeti ez a dombormű, aki 1683-ban végleg kiűzte a törököket a városból.	<i>Kolostor, Rákóczi-szoba, Sobieski-emléktábla</i>	11.
Emléktábla, amelyet a fejedelem születésének 300. évfordulójára avattak fel.	<i>Kastély - Rákóczi-emléktábla</i>	14.

b. Képes krónika

A) változat

Készítsetek kisfilmet a szécsényi Forgách-Lipthay-kastély legfőbb látványosságairól!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább!
- Keressétek fel a kijelölt öt helyszínt a kastély épületében! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róluk néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok:

- A barokk jellemzőinek bemutatása a kastély lépcsőháza és nagyterme alapján.
- A szécsényi konföderáció oklevele (A Rákóczi-szabadságharc egyik fő forrása a kiállított konföderációs szöveg 1705-ből. A csoport feladata a szöveg tartalmának összegzése, a szécsényi kuruc országgyűlés jellemzőinek bemutatása a „Rákóczi állama és Nógrád vármegye” című kiállítás dokumentumai alapján.)



- A romhányi csata: a csata bemutatása (A „Rákóczi állama és Nógrád vármegye” című kiállítást a romhányi csata emlékére felállított terem zárja, az itteni információk alapján elkészíthető a kisfilm)
- A török kori várháborúk nógrádi végvárai: Drégely ostroma ("Vár állott ..." - vártörténeti kiállítás részeként láthatjuk maketten Drégely 1552 előtti állapotát)
- Hétköznapok, lakberendezés és szórakozás a 19. század végi főúri világban (A „19. század végi kastélybelső női lakosztálya” című kiállítás három terme alapján életmódtörténeti kisfilm összeállítása)

B) változat

Készítsetek kisfilmet a szécsényi Forgách-Lipthay-kastély egyik fontos látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább!
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszíneket! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjátok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

1. csoport: A barokk jellemzőinek bemutatása a kastély lépcsőháza, nagyterme, valamint a kiállítások idevonatkozó információi alapján.

- Melyek a barokk építészeti stílus jellemzői?
- Mutassátok be az épület szerkezetét - különösen a lépcsőházat és a nagytermet!
- Melyek voltak a kastély épületének funkciói a 20. században, és azok hogyan változtak?
- A szécsényi kastély az ún. Grassalkovich-típushoz sorolható. Mit jelent ez? Ki volt a típus névadója?

2. csoport: A szécsényi konföderáció oklevele.

- Mikor, milyen körülmények között keletkezett az oklevél?
- Mi volt az oklevél tartalma?
- Melyek lettek a kuruc állam főbb intézményei?
- Hogyan szabályozták a trón betöltésének kérdését?

3. csoport: A romhányi csata, a csata bemutatása.

- Mikor, milyen előzmények után került sor a romhányi ütközetre?



- Mutassátok be a romhányi csata emlékére felállított terem információi alapján a csata menetét!
- Külföldről is érkezett segítség: kik vettek részt a kurucok mellett az ütközetben?
- Miért ellentmondásos a csata megítélése?

4. csoport: A török kori várháborúk nógrádi végvárai, Drégely ostroma.

- Milyenek voltak az erőviszonyok Szondi György, Drégely kapitánya és Hádím Ali budai pasa összecsapásakor?
- Keressétek meg a drégelyi vár makettjét! Mi jellemezte a várat?
- Mi a fő üzenete Arany János híres balladájának, a Szondi két apródjának?
- Szondi Györgynek Budapesten is van szobra. Hol található meg ez az alkotás?

5. csoport: Hétköznapok, lakberendezés és szórakozás a 19. század végi főúri világban.

- Mutassátok be a három kisebb teremből álló lakosztály - női szalon, olvasószoza és hálószoba - főbb jellegzetességeit!
- Jellemezzétek az arisztokrácia hétköznapjait! Melyik évszakban töltötték a legtöbb időt Szécsényben?
- Két uralkodó is megjelenik az egyik terem festményein. Kik ők? Jellemezzétek röviden az uralkodásukat!
- Mutassátok be a historizmus lényegét a 19. század végi kastélybelső női lakosztálya alapján!

C) változat

Készítsetek a szécsényi Forgách-Lipthay-kastély legfőbb látványosságait bemutató prospektust!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a kijelölt öt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal fotókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Otthon rendezétek a fotókat két A4-es lapra, és írjatok közéjük ismeretterjesztő, ajánló, kedvcsináló rövid szövegeket! Legyen a végeredmény egy szép, nyomtatható kiadvány, amit ti is szívesen kézbe vennétek!
- A szövegek írásához használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket! Az információk mellett írjatok a személyes élményeitekről, benyomásaitokról is!

A feldolgozandó látványosságok:

- A kastély lépcsőháza és nagyterme: a barokk jellemzőinek bemutatása.
- A Rákóczi-szabadságharc egyik fő forrása: a kiállított konföderációs szöveg 1705-ből.
- A romhányi csata: a csata bemutatása.
- A törökkori várháborúk nógrádi végvárai: Drégely ostroma.
- Hétköznapok, lakberendezés és szórakozás a 19. század végi főúri világban.



c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba

A tanulói feladatlapot ld. a mellékletben!

Megoldások

1. Melyik épületre igaz a leírás? A középkori város északkeleti rondellája.

A) Halászbástya	B) Tömlöcbástya	C) Farkasbástya	D) Tűztorony
-----------------	-----------------	-----------------	--------------

2. Melyik lengyel király dicsőségét hirdeti a török kiűzésére utaló emléktábla a városban?

A) I. Vitéz Boleszláv	B) III. Nagy Kázmér	C) Sobieski János	D) Báthory István
-----------------------	---------------------	-------------------	-------------------

3. A Szentháromság-szobor felállítása egy járványhoz kapcsolódott a városban. Melyik járvány megszűnésének emlékére állította a szobrot a Forgách-házaspár?

A) kolera	B) vérhas	C) pestis	D) lepra
-----------	-----------	-----------	----------

4. Hol volt pontosan a Rákóczi-szabadságharc nevezetes szécsényi országgyűlése?

A) A város ferences kolostorának dísztermében.	B) A kastély dísztermében.	C) A Tűztorony előtti téren.	D) A kastély angolkertje mögötti síkságon volt, amelyet Borjúpástnak neveznek.
--	----------------------------	------------------------------	--

5. Miről döntöttek a szécsényi országgyűlés résztvevői 1705-ben?

A) A rendi konföderáció létrehozásáról.	B) Az általános adózás bevezetéséről.	C) A Habsburg-ház trónfosztásáról.	D) II. Rákóczi Ferenc királlyá választásáról.
---	---------------------------------------	------------------------------------	---

6. Melyik - Szécsényhez közeli településen zajló - csata volt a Rákóczi-szabadságharc utolsó katonai erőifejtése?

A) nagyszombati	B) trencsényi	C) érsekújvári	D) romhányi
-----------------	---------------	----------------	-------------

7. Milyen stílusú a Forgách-kastély épülete?

A) reneszánsz	B) barokk	C) klasszicista	D) szecessziós
---------------	-----------	-----------------	----------------



8. Melyik Nógrád vármegyei településen mondta ki a nemesség a Rákóczi-szabadságharchoz való csatlakozást?

A) Kékkő	B) Hollókő	C) Gács	D) Nógrád
----------	------------	---------	-----------

9. A kastély állandó kiállításainak utolsó három termében egy 19. század végi kastélybelső női lakosztálya látható. Melyik tárgy nem találkozhat itt?

A) ülőgarnitúra	B) zongora	C) rádió	D) kártyázásra, teázásra alkalmas asztal
-----------------	------------	----------	--

10. A női lakosztályt bemutató kiállítás megtekintése során két Habsburg-uralkodó festményével is találkozhat. Kik ők?

A) III. Károly és Mária Terézia	B) III. Károly és II. József	C) I. Lipót és III. Károly	D) Mária Terézia és II. József
---------------------------------	------------------------------	----------------------------	--------------------------------

11. A női történelmi kiállítás hangsúlyosan mutat be egy olyan művészettörténelmi irányzatot, amely a történelem összes addigi stílusirányzatának motívumait másolta. Melyik ez az irányzat?

A) historizmus	B) reneszánsz	C) barokk	D) gótika
----------------	---------------	-----------	-----------

12. A vártörténelmi kiállítás során találkozhatunk a drégelyi vár makettjével. Miről nevezetes Drégely vára?

A) A „Felvidék kapuja” volt a török korban, itt sikerült megállítani Szulejmán szultán nagy seregét 1552-ben.	B) Losonczy István védte maroknyi seregével hősiessé a török túlerővel szemben, a vérengzésben Losonczy is elesett, levágott fejét a beglerbég Konstantinápolyba küldte.	C) Váránál 146 magyar vitéz áldozta életét a hazáért a török elleni harcban, Szondi György vezetésével.	D) A várat Zrínyi Miklós védte, aki csapataival kitört a várból - a török túlerő győzött, Zrínyi és a várvédők hősi halált haltak.
---	--	---	--

13. Melyik XIX. századi magyar költő írt balladát a drégelyi hősök tiszteletére?

A) Petőfi Sándor	B) Vörösmarty Mihály	C) Vajda János	D) Arany János
------------------	----------------------	----------------	----------------

14. Mikortól épültek Magyarországon kővárak?

A) 11. századtól	B) 12. századtól	C) 13. századtól	D) 15. századtól
------------------	------------------	------------------	------------------



15. 1846-ban Pulszky Ferenc vásárolta meg a szécsényi kastélyt. Miről nevezetes Pulszky?

A) 1849-ben Kosuth Londonba küldte, hogy támogatókat szerezzen a magyar függetlenség ügyének.	B) 1848-49-es honvédtábornok, hadügyminiszter.	C) Honvéd vezérőrnagy, az aradi vértanúk egyike.	D) Az 1849. augusztus 9-i temesvári csata után ő fedezte a magyar főszereg visszavonulását.
---	--	--	---

16. Melyik báró vásárolta meg 1943-ban a kastélyt?

A) Lehár Antal	B) Festetics Tasziló	C) Liphay Béla	D) Teleki Géza
----------------	----------------------	----------------	----------------

17. A kommunista fordulatot követően a kastély pincéjében ez létesült:

A) sajtüzem	B) vívócsarnok	C) boros pince	D) pálinkafőzde
-------------	----------------	----------------	-----------------

18. Mire esküdött II. Rákóczi Ferenc a szécsényi 1705-ös országgyűlésen?

A) Habsburg-ház trónfosztását követően elfogadja a királyi címet.	B) Megtartja a szabadság kivívására kötött szövetséget a rendekkel.	C) Közös teherviselés bevezetésére.	D) Francia-bajormagyar konföderáció létesítésére.
---	---	-------------------------------------	---

19. Hogy hívták a kormányzás új, 24 tagú testületét a szécsényi országgyűlés döntése nyomán?

A) Kongresszus	B) Alsóház	C) Felsőház	D) Szenátus
----------------	------------	-------------	-------------

20. Kit választottak meg e testület vezetőjének?

A) Esze Tamás	B) Bercsényi Miklós	C) II. Rákóczi Ferenc	D) Telekessy István
---------------	---------------------	-----------------------	---------------------

21. Hol volt a szállása a szécsényi országgyűlés ideje alatt II. Rákóczi Ferencnek?

A) A kastélyban.	B) A ferences rendház egyik termében.	C) A Városházán.	D) A Velics-házban.
------------------	---------------------------------------	------------------	---------------------



22. Mit jelent a Rákóczi-szabadságharc „Cum Deo pro Patria et Libertate” jelszava?

A) „Istennel a hazáért és a szabadságért”	B) „Szabadság, egyenlőség, testvériség”	C) „Esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk”	D) „Éljen a dolgozó nép”
---	---	---	--------------------------

23. Ki volt a Haynald-kapu névadója?

A) Az 1848/49-es magyar szabadságharcot vérbe fojtó császári-királyi tábornoszernagy.	B) Kalocsai érsek, aki a botanika tudósa is volt.	C) Szécsény alapító földbirtokosa.	D) A romhányi csata kuruc tábornoka,
---	---	------------------------------------	--------------------------------------

24. Mikor lett a szécsényi Forgách-kastély történelmi emlékhely?

A) 1991	B) 2001	C) 2011	D) 2021
---------	---------	---------	---------

25. Melyik település nem testvérvárosa Szécsénynek?

A) Ipolyság	B) Fülek	C) Alsósztrégova	D) Kassa
-------------	----------	------------------	----------



d. Drámapedagógia

1. csoport: A gácsi csatlakozás

Ebben a feladatban egy, szécsényi vonatkozású történet fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatók formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

1703. A gácsi csatlakozás

II. Rákóczi Ferenc vezetésével szabadságharc tört ki Magyarországon a Habsburg elnyomás ellen 1703-ban. Rákóczi munkácsi uradalmában népmozgalom kezdődött, amely a támogatását kérte. A főnemes eleget tett kívánságuknak: 1703. május 12-én kiadta a „nemes és nemtelen” országlakosokat hadba hívó breznai kiáltványt, Rákóczi június 16-án átlépte a magyar határt. A nógrádi nemesség Rákóczi július 30-ai tiszabecsi győzelme után kezdett el szervezkedni a „paraszt” lázadókkal szemben. A nemesek vonakodtak ekkor a felkelés mellé állni. 1703 augusztusában vette kezdetét a nemesi szervezkedés. Losoncon kezdtek gyülekezni, és miután I. Lipót (1658–1705) elengedte a vármegye adóját, a gyülekezők híek maradtak a királyhoz. Az 1703. szeptember 4-i gácsi gyűlésükön úgy határoztak, hogy a nemesség családostul húzódjék Gács és Kékkő várába. 320 nemesi felkelő szorult be a várba, külső segítségre nem számíthattak. Ebből a helyzetükből csak úgy láttak kitörést, hogy 1703. október 15-én – kellenlenül – hűségesküt tettek Rákóczinak. Rákóczi csapatai szeptember-október hónapban ellenőrzésük alá vonták egész Nógrádot. A nógrádi nemesek nem bíztak Rákóczi diadalában, ezért ünnepélyes nyilatkozatot helyeztek el Garamszentbenedeken, amelyben rögzítették, hogy nem önként, hanem a túlerő nyomásának engedve nyitották meg a vár kapuit Rákóczi csapatai előtt. November 8-án tartott losonci közgyűlésen a vármegye nemessége végül a csatlakozás mellett döntött, hűséglevelüket Kajali Pál és Ráday Pál vitte a fejedelem tokaji táborába.



Szerepek

A nógrádi nemesek szószólója: vezeti a gácsi gyűlést, kezében a jobbágyok követeléseinek listája (adóterhek csökkentése, szabad vallásgyakorlat). Látja az egymással vitatkozó nógrádi nemeseket, próbál közvetíteni a gácsi gyűlésen.

Két vitatkozó nógrádi nemes: az egyik a Rákóczi-szabadságharc melletti csatlakozást domborítja ki beszédében, a másik fontosabbnak tartja a jobbágyok elleni szigorú fellépést.

Nemesi tömeg: idegesek, feszültek, az elszigetelődés kimerülté tette őket, nehezen követik az eseményeket.

2. csoport: A szécsényi országgyűlés

Ebben a feladatban egy, szécsényi vonatkozású fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

1705. A szécsényi országgyűlés

Rákóczi Habsburg-ellenes háborúja folyamán Magyarországon és Erdélyben kilenc országgyűlést hívott egybe. A szabadságharc első magyarországi gyűlése Szécsényben megújította a konföderációt, társadalmi bázisát pedig kibővítette. Az ország nemzeti szövetségébe a főurakon, nemeseken és szabad királyi városokon kívül belefoglalták a járszokat, kunokat, a hajdú és mezővárosokat, valamint a vitézlő rendet. Rákóczit vezérlő fejedelemmé választották, a fejedelem mellé 24 tagú szenátust állítottak fel. Az ország gazdasági dolgainak igazgatására és ellenőrzésére törvénybe iktatták Rákóczi államának legfelsőbb gazdaságirányítási szervét, a Gazdasági Tanácsot. Szécsényben alkották meg a vallási tolerancia törvényét is. Az országgyűlést a kastély parkja mögötti területen, az ún. Borjúpáston tartották. A szövetkezett rendek a Habsburg dinasztiával folytatandó béketárgyalás mellett döntöttek. Az országgyűlést nemzetközi érdeklődés kísérte, ugyanakkor fontos állomás volt a spanyol örökösödési háború és a magyar-Habsburg béketár-



gyalások folyamatának történetében is. A szeptember 12-én megnyíló diétán a köznemesek tömege mellett 6 püspök és 36 főrendi tag is megjelent, akik meglepetéssel vették tudomásul, hogy Rákóczi csupán külső szemlélője akar maradni a politikai küzdelemnek, és mindent rábíz a rendek akaratára. Az elhatározás helyessége vitatható volt, hiszen a fejedelem ezzel egyfelől elhárította a zsarnokvádat a feje fölül, másfelől viszont a tanácskozások levezetésére kiválasztott Udvari Tanács és a főnemesek küzdelme a későbbiekben sok időt vett el az érdemi vitától. Az ellentét már az ülésrend kapcsán kialakult, de később a trón betöltésének kérdése is hasonló indulatokat korbácsolt...

Szerepek

Bercsényi Miklós: a fejedelem egyik legbefolyásosabb híve. Megpróbál közvetíteni a vitázó nemesek között (a nemesek egyik része a Habsburg-ház azonnali trónfosztása mellett érvel, mások ezt kockázatosnak látják és a királykérdés elnapolása mellett a gazdasági ügyek tárgyalását szorgalmazzák).

XIV. Lajos követe: nagy meglepetést okozva kijelenti, hogy Franciaország királya a Habsburgok detronizációját ellenzi...

Zúgolódó nemesi tömeg a Borjúpáston: hangos bekiabálások, többen Rákóczit akarják hallani...

3. csoport: A romhányi csata

Ebben a feladatban egy, Nógrád vármegyei vonatkozású fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

1710. A félig megnyert és félig elvesztett romhányi csata

A romhányi csata volt Rákóczi utolsó katonai erőfelfejtése, melynek kezdeti előnyét a konföderáció hadvezetése, a tüzérség s a képzett és fegyelmezett altiszti kar hiánya miatt



nem tudta kihasználni. Az 1708-as trencsényi csatavesztés után a kurucok végleg elvesztették a kezdeményezés lehetőségét, ugyanis a vereség hatására Rákóczi hadainak zöme felbomlott, tehetséges tisztjeinek egy része pedig átállt a labancokhoz. A trencsényi fiaskót követő évben ráadásul Rákóczi legfőbb szövetségese, XIV. Lajos francia király (1643-1715) Malplaquet mellett vereséget szenvedett, így a Habsburgok jelentős erőt csoportosíthattak át Magyarországra. 1710. január 22-én a poltavai csatából menekült svéd és lengyel zsoldosokkal megerősített főszereg Romhánynál kudarcot vallott, Károlyi a haderő zömével nem bocsátkozott harcba, sőt Rákóczit is visszatartotta a beavatkozástól. A csata után mindkét fél magának tulajdonította a győzelmet. A fejedelem udvarmestere így minősítette a veszített csatát: „A németet az elmúlt szerdán megvertük dicsőségesen, de a harchelyről gyalázatosan elszaladtunk”. A romhányi ütközet ellentmondásait mutatja, hogy a győzelem ellenére a császári sereg embereinek közel a fele, körülbelül 750 labanc katona esett el a csatában, míg a kurucok nagyjából 350 embert veszítettek. Ebből eredően a császári haderő hiába vonult el győztesként a csatamezőről, az ütközet által megteremtett lehetőségeket már nem tudta kiaknázni: veresége ellenére Rákóczi később ellátmányt juttatott el Érsekújvárra, igaz, az eltervezett hadjáratot Romhány után már nem tudta folytatni.

Szerepek

II. Rákóczi Ferenc: a csata után összehívja legbizalmasabb híveit, hogy értékeljék a történeteket és döntsenek a „hogyan továbbról”.

Az **egyik kuruc katona** a harc folytatása, a **másik** a megadás mellett érvel a veszteségeket hangsúlyozva, Rákóczinak döntenie kell...



4. csoport: Menekülni vagy maradni?

Ebben a feladatban egy, szécsényi vonatkozású fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- A ti csoportotok különlegessége, hogy kettő, egymásra felelő eseményt kaptatok. Próbáljátok meg a kettőt egyszerre, egymás mellé helyezve, egymás ellentéteként bemutatni!
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatók formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljétek fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

1944. a kettős megszállás éve

A II. világháború 1939-ben tört ki, Magyarország a Kassát ért támadásra hivatkozva 1941 júniusában lépett be a háborúba Németország oldalán. 1943 a doni katasztrófa éve a magyar történelemben. Ugyanebben az esztendőben a tudományos körökben is elismert lepkekutató, báró Liphay Béla veszi meg egymillió aranypengőért a szécsényi kastélyt. Báró Liphay Béla és felesége, Odescalchi Eugénie hercegnő a Bánátban fekvő birtokukat elhagyva 1944 tavaszán költöztek végleg Szécsénybe. A kastély berendezését illetően Liphay Béláné „Egy hercegnő emlékezik” című művéből tájékozódhatunk. *„Lakásunk nyolc szobából, két fürdőszobából és két személyzeti szobából állt. Az ebédlő falán ott díszlett a sok gyönyörű porcelántál, a „kredenceken” a szebbnél szebb ezüst gyertyatartók és tálak. A két hosszú folyosó falán angol rézkarcok lógtak, és minden nagy kép fölött egy szarvasagancsot, a képek közé pedig őzagancsokat helyeztünk el. A falak mentén szép régi berakott szekrények, székek álltak, így az üres, rideg folyosóból egyszerre igazi kastélyhoz illő hely lett”.* 1944. március 19-én a németek szállták meg Magyarországot, szeptember 23-án pedig Magyarország területére a szovjet Vörös Hadsereg tört be. Az idilli környezet nem tarthatott sokáig a szécsényi kastélyban sem, az emeleti szobákat előbb a magyar, majd a német és az orosz katonaság foglalta le. Sőt, még kórházat és műtőtermet is berendeztek itt. A háború nagy károkat okozott - a szép üveg-ház is bombatalálat áldozata lett. A kastély pincéiben közel háromszáz ember zsúfolódott



össze, a front megpróbáltatásai közepette háromféle álláspont körvonalazódott a közeljövő tekintetében. A fiatalabbak rajtaütésszerű támadásokkal zavarnák meg a településre betörő Vörös Hadsereg katonáit. Az idősebbek óvatosabbak, ők a front végéig a kastély pincéjében maradnának a külvilág számára észrevétlenül, ha szükséges, a szovjet tisztekkel is tárgyalnának a megadásról. A harmadik csoport a Vörös Hadsereg erőszakoskodásairól hallva az erdőkön át Nyugat-Európa felé indulna el...

Szerepek

Lipthay Béla: beszédében a megnyugvásról és az összetartás fontosságáról beszél. **Lipthay Béláné** a sebesültek ellátását és az nők védelmét tartja a legsürgetőbb feladatnak, az **egyik fiatal** az ellenállás megszervezése, egy **másik** az erdei menekülés ügyében készül felszólalni...

5. csoport: Drégely ostroma

Ebben a feladatban egy, **Nógrád vármegyében történt fontos esemény szereplőivé** váltok. **Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!**

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozdásos jelenet lesz: eljártsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

1552. Drégely ostroma

A törökök 1541-ben elfoglalták Budát, majd a későbbi esztendőik során megszerezték Visegrádot, Esztergomot és Nógrádot is, így Drégely nemsokára kiemelt fontosságú végvári erősség lett. Szondi György vára azonban alkalmatlan volt erre a szerepre, magas tornyaival, vékony falaival inkább megmaradt primási vadászkastélynak – eredetileg ugyanis az volt – melynek védelmét az erődítmény fekvése is még inkább nehezítette... Az 1547-ig folytatott török hadjáratok során Nógrád vármegye legfontosabb erődjei mind a budai pasa kezére kerültek, ennek folytán Drégely maradt az egyetlen erősség, mely a gazdag bányavárosokat megoltalmazhatta a török betörésektől. Ezzel Szondi is tisztában volt, nem véletlen, hogy több levelet írt Ferdinánd királyhoz és Erasmus von



Teufel felvidéki főkapitányhoz, ám minimális eredményt ért el. Miután Ali seregei 1552 tavaszán elfoglalták Veszprémet, Szondi megkezdte a felkészülést az ostromra. Az előkészületek azonban szerencsétlenül zajlottak, a nyár elején ugyanis villámcsapás érte a várat, és felrobbantotta a puskapor és a muníció jó részét. Azt a pillanatot ragadjuk meg, amikor Szondi a mintegy 150 védővel döntést kell, hogy hozzon: érdemes szembeszállni a törökkel vagy válasszuk a megadást? (A történet vége közismert: 1552. július 9-én hősi halált halt Szondi György, Drégely kapitánya, aki 146 katonájával védte várát Hádím Ali budai pasa 12 000 fős oszmán seregével szemben.)

Szerepek

Szondi György: buzdító beszédében a várvédőket példaképnek nevezi, akik képesek a törököt feltartóztatni vagy legalább lassítani az oszmán előrenyomulást. A beszédben hangozzék el a következő mondat: „A haza minden előtt”.

Kiss László katona: válaszbeszédében ígéretet tesz a várvédők nevében, hogy megvédik a várat, így a megyét és a Felvidéket – akár életük árán is.

Tóth István: a megadás mellett érvel, szerinte tárgyalni kell a törökkel, egyik fő érve: a katonák legtöbbször családapá is...



Mém-készítés, kb. 45 perc

Az 5 feladat dramatikus előadásai kiegészítéseként ajánljuk ezt a feladatot. Itt végre teljesen szabadon ereszthetitek a fantáziátokat!

- Dolgozhattok a már kialakult csoportokban, de bármilyen új felállásban is! Gondolatindítónak megkapjátok a 4. feladatban szereplő öt történelmi esemény leírását.
- Készítetek mémet bármilyen képanyag felhasználásával, amely valamelyik bemutatott történelmi eseményhez, vagy bármilyen más, Szécsényhez kapcsolódó eseményhez, épülethez, jelenséghez, fogalomhoz köthető!

1. 1703. A gácsi csatlakozás

II. Rákóczi Ferenc vezetésével szabadságharc tört ki Magyarországon a Habsburg-elnomás ellen 1703-ban. A nógrádi nemesség Rákóczi július 30-ai tiszabecsi győzelme után kezdett el szervezkedni a „paraszt” lázadókkal szemben. A nemesek vonakodtak ekkor a felkelés mellé állni, Losoncon kezdtek gyülekezni augusztusban, és miután I. Lipót (1658–1705) elengedte a vármegye adóját, a gyülekezők hűek maradtak a királyhoz. Az 1703. szeptember 4-i gácsi gyűlésükön úgy határoztak, hogy a nemesség családostul húzódjék Gács és Kékkő várába. 320 nemesi felkelő szorult be a várba, külső segítségre nem számíthattak. Ebből a helyzetükből csak úgy láttak kitörést, hogy 1703. október 15-én – kelletlenül – hűségesküt tettek Rákóczinak...

2. 1705. A szécsényi országgyűlés

Rákóczit vezérlő fejedelemmé választották, a fejedelem mellé 24 tagú szenátust állítottak fel. Az országgyűlést a kastély parkja mögötti területen, az ún. Borjúpáston tartották. A szövetkezett rendek a Habsburg-dinasztiával folytatandó béketárgyalás mellett döntöttek. A szeptember 12-én megnyíló diétán a köznemesek tömege mellett 6 püspök és 36 főrendi tag is megjelent, akik meglepetéssel vették tudomásul, hogy Rákóczi csupán külső szemlélője akar maradni a politikai küzdelemnek, és mindent rábíz a rendek akaratára. Az ellentét már az ülésrend kapcsán kialakult, de később a trón betöltésének kérdése is hasonló indulatokat korbácsolt...

3. 1710. A félig megnyert és félig elvesztett romhányi csata

A romhányi csata volt Rákóczi utolsó katonai erőkifejtése, melynek kezdeti előnyét a konföderáció hadvezetése, a tüzéség s a képzett és fegyelmezett altiszti kar hiánya miatt nem tudta kihasználni. Az 1708-as trencsényi csatavesztés után a kurucok végleg elveszítették a kezdeményezés lehetőségét, ugyanis a vereség hatására Rákóczi hadainak zöme felbomlott, tehetséges tisztjeinek egy része pedig átállt a labancokhoz. 1710. január 22-én a poltavai csatából menekült svéd és lengyel zsoldosokkal megerősített főszereg Romhánynál kudarcot vallott, Károlyi a haderő zömével nem bocsátkozott harcba, sőt, Rákóczit is visszatartotta a beavatkozástól. A csata után mindkét fél magának tulajdonította a győzelmet...

4. 1944. A kettős megszállás éve



A II. világháború 1939-ben tört ki, Magyarország a Kassát ért támadásra hivatkozva 1941 júniusában lépett be a háborúba Németország oldalán. 1943 a doni katasztrófa éve a magyar történelemben. Ugyanebben az esztendőben a tudományos körökben is elismert lepkekutató, báró Liphay Béla vette meg egymillió aranypengőért a szécsényi kastélyt. Báró Liphay Béla és felesége, Odescalchi Eugénie hercegnő a Bánátban fekvő birtokukat elhagyva 1944 tavaszán költöztek végleg Szécsénybe. 1944. március 19-én a németek szállták meg Magyarországot, szeptember 23-án pedig Magyarország területére a szovjet Vörös Hadsereg tört be. Az idilli környezet nem tarthatott sokáig a szécsényi kastélyban sem, az emeleti szobákat előbb a magyar, majd a német és az orosz katonaság foglalta le. Sőt még kórház és műtőtermet is berendeztek itt. A háború nagy károkat okozott - a szép üvegház is bombatalálat áldozata lett. A kastély pincéiben közel háromszáz ember zsúfolódott össze...

5. 1552. Drégely ostroma

A törökök 1541-ben elfoglalták Budát, majd a későbbi esztendők során megszerezték Visegrádot, Esztergomot és Nógrádot is, így Drégely nemsokára kiemelt fontosságú végvári erősség lett. Szondi György vára azonban alkalmatlan volt erre a szerepre, magas tornyaival, vékony falaival inkább megmaradt primási vadászkastélynak - eredetileg ugyanis az volt - melynek védelmét az erődítmény fekvése is még inkább nehezítette... Miután Ali seregei 1552 tavaszán elfoglalták Veszprémet, Szondi megkezdte a felkészülést az ostromra. Az előkészületek azonban szerencsétlenül zajlottak, a nyár elején ugyanis villámcsapás érte a várat, és felrobbantotta a puskapor és a muníció jó részét. Azt a pillanatot ragadjuk meg, amikor Szondi a mintegy 150 védővel döntést kell, hogy hozzon: érdemes-e szembeszállni a törökkel vagy válasszuk a megadást?



4. Tanórai utófeldolgozás

- A kisfilmek bemutatása, majd értékelése
- Az elkészült mémek bemutatása és értékelése
- Ha volt elmaradt értékelés (pl. Tudáspróba, Drámajáték), ennek pótlása
- Kompetencia alapú záró feladatok megoldása és értékelése

A tanórai utófeldolgozáshoz tartozó feladatokat ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. a) A helyes sorrend: B) C) A)
b) kurucok
c) 3.
d) A Habsburg-ház trónfosztásáról
2. C - D - B - A

5. Forrásjegyzék

A Forgách-Liptay Kastélymúzeum honlapja:

<http://kubinyimuzeum.hu/hu/kiallitasok/allando-kiallitasok.html>

Horváth István: A szabálytalan ember. Gróf Forgách Simon (1669-1730) kuructábornok tanulságos életpályája:

https://library.hungaricana.hu/en/view/MEGY_NOGR_Muzevkonyv2000/?pg=10&layout=s&query=G%C3%A1cs

Tarján M. Tamás: Szondi György hősi halála

<https://rubicon.hu/kalendarium/1552-julius-9-szondi-gyorgy-hosi-halala>

Tarján M. Tamás: A szécsényi országgyűlés megnyitása

<https://rubicon.hu/kalendarium/1705-szeptember-12-a-szecsényi-orszaggyules-megnyitasa>

Háromszáz éve írták alá a szatmári békét

https://mult-kor.hu/20110429_haromszaz_eve_irtak_ala_a_szatmari_beket

A szécsényi országgyűlés határozata:

<https://real-ms.mtak.hu/23172/>

Szécsény város honlapja:

<https://szecsény.hu/>

A barokk építészet:

<http://www.sze.hu/muvtori/belso/stilusok/barokk/barokk2.htm>

6. Melléklet



Helyszíni feladatok

Nyomkeresés

Fedezzétek fel Szécsény legfontosabb látnivalóit a térkép és a leírások segítségével!

- Alkossatok négy-öt csoportot az előzetesen megbeszéltek szerint! Minden csoport kap egy térképet és egy kitöltendő táblázatot.
- Induljatok el a csoportotokkal különböző irányokban a könyvesház bejáratánál, és keressétek meg a térképen jelölt pontokat!
- Párosítsátok az egyes pontoknál talált fontos szobrokat és tárgyi emlékeket a táblázatban szereplő leírásokkal: írjátok be a táblázatba a nevüket és a helyük sorszámát!
- Jól figyeljétek meg az egyes elemeket, mert a későbbi feladatokban is lesz róluk szó!



Leírás	Megnevezés	Sorszáma a térképen
A középkori város gótikus plébániatemploma. Az épületromon belül egy kút és több falazott sír található.		
Téglából épült védművek a középkori város egy része körül, rajtuk lőrések, és részben helyreállított gyilokjáró.		
A középkori város északkeleti rondellája (ágyútornya), a város főkapuja mellett.		
Gyógyszerészi tevékenység első Nógrád megyei helyszíne. 1741-től a 20. sz. végéig folyamatosan patikaként működött. Ajtaján az orvoslás két ógörög jelképe.		
A pestisjárvány megszűnésének emlékére állított emlékoszlop. A tetején az Atya, Fiú, Szentlélek ábrázolása.		
A Rákóczi-szabadságharc és a fejedelem halálának évfordulójára állították. Jellegzetessége: egy turulmadár ül egy kardon.		
A város „ferde” tornya, melyben hosszú évtizedeken át tűzfigyelő szolgálat működött.		
Az 1905-ben épült „Városháza” előtt a szécsényi országgyűlés emlékére 1955-ben állított fehér márvány Rákóczi-mellszobor.		
Egész alakos bronz műalkotás a fejedelemről a város két főútjának kereszteződésében.		
A város déli újjáépített négyszögletes kaputornya.		
A ferences kolostor és templom fennmaradt középkori részei közé tartozó helység. A helyi hagyomány szerint itt lakott 1705-ben a fejedelem. Egy lengyel király dicsőségét hirdeti ez a dombozmű, aki 1683-ban végleg kiűzte a törököket a városból.		
Pulszky Ágost adományozta magtár alapjaira épült evangélikus templom. Tornya sajátos módon az épület oldalán található.		
Pulszky Károly és Zala György által 1894-ben Velencében vásárolt díszes kút másolata, rajta darvak és román stílusú árkádok láthatók.		
Emléktábla, melyet a fejedelem születésének 300. évfordulójára avattak fel.		





Képes krónika

A) változat

Készítsetek kisfilmet a szécsényi Forgách-Lipthay-kastély legfőbb látványosságairól!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább!
- Keressétek fel a kijelölt öt helyszínt a kastély épületében! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róluk néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok:

- A barokk jellemzőinek bemutatása a kastély lépcsőháza és nagyterme alapján.
- A szécsényi konföderáció oklevele. (A Rákóczi-szabadságharc egyik fő forrása a kiállított konföderációs szöveg 1705-ből. A csoport feladata a szöveg tartalmának összegzése, a szécsényi kuruc országgyűlés jellemzőinek bemutatása a „Rákóczi állama és Nógrád vármegye” című kiállítás dokumentumai alapján.)
- A romhányi csata: a csata bemutatása. (A „Rákóczi állama és Nógrád vármegye” című kiállítást a romhányi csata emlékére felállított terem zárja, az itteni információk alapján elkészíthető a kisfilm.)
- A török kori várháborúk nógrádi végvárai: Drégely ostroma ("Vár állott..." - vártörténeti kiállítás részeként láthatjuk maketten Drégely 1552 előtti állapotát.)
- Hétköznapok, lakberendezés és szórakozás a 19. század végi főúri világban (A „19. század végi kastélybelső női lakosztálya” című kiállítás három terme alapján életmódtörténeti kisfilm összeállítása.)



B) változat

Készítsetek kisfilmet a szécsényi Forgách-Lipthay-kastély egyik fontos látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább!
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszíneket! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

1. csoport: A barokk jellemzőinek bemutatása a kastély lépcsőháza, nagyterme, valamint a kiállítások idevonatkozó információi alapján.

- Melyek a barokk építészeti stílus jellemzői?
- Mutassátok be az épület szerkezetét: különösen a lépcsőházat és a nagytermet!
- Melyek voltak a kastély épületének funkciói a 20. században, és azok hogyan változtak?
- A szécsényi kastély az ún. Grassalkovich-típushoz sorolható. Mit jelent ez? Ki volt a típus névadója?

2. csoport: A szécsényi konföderáció oklevele.

- Mikor, milyen körülmények között keletkezett az oklevél?
- Mi volt az oklevél tartalma?
- Melyek lettek a kuruc állam főbb intézményei?
- Hogyan szabályozták a trón betöltésének kérdését?

3. csoport: A romhányi csata, a csata bemutatása.

- Mikor, milyen előzmények után került sor a romhányi ütközetre?
- Mutassátok be a romhányi csata emlékére felállított terem információi alapján a csata menetét!
- Külföldről is érkezett segítség: kik vettek részt a kurucok mellett az ütközetben?
- Miért ellentmondásos a csata megítélése?

4. csoport: A török kori várháborúk nógrádi végvárai, Drégely ostroma.

- Milyenek voltak az erőviszonyok Szondi György, Drégely kapitánya és Hádím Ali budai pasa összecsapásakor?
- Keressétek meg a drégelyi vár makettjét! Mi jellemezte a várat?
- Mi a fő üzenete Arany János híres balladájának, a Szondi két apródjának?
- Szondi Györgynek Budapesten is van szobra. Hol található meg ez az alkotás?



5. csoport: Hétköznapok, lakberendezés és szórakozás a 19. század végi főúri világban.

- Mutassátok be a három kisebb teremből álló lakosztály – női szalon, olvasószoba és hálószoba – főbb jellegzetességeit!
- Jellemezzétek az arisztokrácia hétköznapjait! Melyik évszakban töltötték a legtöbb időt Szécsényben?
- Két uralkodó is megjelenik az egyik terem festményein. Kik ők? Jellemezzétek röviden az uralkodásukat!
- Mutassátok be a historizmus lényegét a 19. század végi kastélybelső női lakosztálya alapján!



C) változat

Készítsetek a szécsényi Forgách-Lipthay-kastély legfőbb látványosságait bemutató prospektust!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a kijelölt öt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal fotókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Otthon rendezétek a fotókat két A4-es lapra, és írjatok közéjük ismeretterjesztő, ajánló, kedvcsináló rövid szövegeket! Legyen a végeredmény egy szép, nyomtatható kiadvány, amit ti is szívesen kézbe vennétek!
- A szövegek írásához használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket! Az információk mellett írjatok a személyes élményeitekről, benyomásaitokról is!

A feldolgozandó látványosságok:

- A kastély lépcsőháza és nagyterme: a barokk jellemzőinek bemutatása.
- A Rákóczi-szabadságharc egyik fő forrása: a kiállított konföderációs szöveg 1705-ből.
- A romhányi csata: a csata bemutatása.
- A török kori várháborúk nógrádi végvárai: Drégely ostroma.
- Hétköznapok, lakberendezés és szórakozás a 19. század végi főúri világban.



Helyszíni kvíz / Tudáspróba

Most kiderül, mire emlékeztek a bevezető órán tanultakból és a városban látottakból és hallottakból! Válasszátok ki a helyes megoldást!

1. Melyik épületre igaz a leírás? A középkori város északkeleti rondellája.

A) Halászbástya	B) Tömlöcbástya	C) Farkasbástya	D) Tűztorony
-----------------	-----------------	-----------------	--------------

2. Melyik lengyel király dicsőségét hirdeti a török kiűzésére utaló emléktábla a városban?

A) I. Vitéz Boleszláv	B) III. Nagy Kázmér	C) Sobieski János	D) Báthory István
-----------------------	---------------------	-------------------	-------------------

3. A Szentháromság-szobor felállítása egy járványhoz kapcsolódott a városban. Melyik járvány megszűnésének emlékére állította a szobrot a Forgách-házaspár?

A) kolera	B) vérhas	C) pestis	D) lepra
-----------	-----------	-----------	----------

4. Hol volt pontosan a Rákóczi-szabadságharc nevezetes szécsényi országgyűlése?

A) A város ferences kolostorának dísztermében.	B) A kastély dísztermében.	C) A Tűztorony előtti téren.	D) A kastély angolkertje mögötti síkságon volt, amelyet Borjúpástnak neveznek.
--	----------------------------	------------------------------	--

5. Miről döntöttek a szécsényi országgyűlés résztvevői 1705-ben?

A) Rendi konföderáció létrehozásáról.	B) Általános adózás bevezetéséről.	C) A Habsburg-ház trónfosztásáról.	D) II. Rákóczi Ferenc királlyá választásáról.
---------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	---

6. Melyik - Szécsényhez közeli településen zajló - csata volt a Rákóczi-szabadságharc utolsó katonai erő kifejtése?

A) nagyszombati	B) trencsényi	C) érsekújvári	D) romhányi
-----------------	---------------	----------------	-------------



7. Milyen stílusú a Forgách-kastély épülete?

A) reneszánsz	B) barokk	C) klasszicista	D) szecessziós
---------------	-----------	-----------------	----------------

8. Melyik Nógrád vármegyei településen mondta ki a nemesség a Rákóczi-szabadságharchoz való csatlakozást?

A) Kékkő	B) Hollókő	C) Gács	D) Nógrád
----------	------------	---------	-----------

9. A kastély állandó kiállításainak utolsó három termében egy XIX. század végi kastélybelső női lakosztálya látható. Melyik tárgy nem találkozhat itt?

A) ülőgarnitúra	B) zongora	C) rádió	D) kártyázásra, teázásra alkalmas asztal
-----------------	------------	----------	--

10. A női lakosztályt bemutató kiállítás megtekintése során két Habsburg uralkodó festményével is találkozhat. Kik ők?

A) III. Károly és Mária Terézia	B) III. Károly és II. József	C) I. Lipót és III. Károly	D) Mária Terézia és II. József
---------------------------------	------------------------------	----------------------------	--------------------------------

11. A női történelmi kiállítás hangsúlyosan mutat be egy olyan művészettörténelmi irányzatot, mely a történelem összes addigi stílusirányzatának motívumait másolta. Melyik ez az irányzat?

A) historizmus	B) reneszánsz	C) barokk	D) gótika
----------------	---------------	-----------	-----------

12. A vártörténelmi kiállítás során találkozhatunk a drégelyi vár makettjével. Miről nevezetes Drégely vára?

A) A „Felvidék kapuja” volt a török korban, itt sikerült megállítani Szulejmán szultán nagy seregét 1552-ben.	B) Losonczy István védte maroknyi seregével hősiességgel a török túlerővel szemben, a vérengzésben Losonczy is elesett, levágott fejét a beglerbég Konstantinápolyba küldte.	C) Váránál 146 magyar vitéz áldozta életét a hazáért a török elleni harcban, Szondi Györggy vezetésével.	D) A várat Zrínyi Miklós védte, aki csapataival kitört a várból - a török túlerő győzött, Zrínyi és a várvédők hősi halált haltak.
---	--	--	--



13. Melyik XIX. századi magyar költő írt balladát a drégelyi hősök tiszteletére?

A) Petőfi Sándor	B) Vörösmarty Mihály	C) Vajda János	D) Arany János
------------------	----------------------	----------------	----------------

14. Mikortól épültek Magyarországon kővárak?

A) 11. századtól	B) 12. századtól	C) 13. századtól	D) 15. századtól
------------------	------------------	------------------	------------------

15. 1846-ban Pulszky Ferenc vásárolta meg a szécsényi kastélyt. Miről nevezetes Pulszky?

A) 1849-ben Kossuth Londonba küldte, hogy támogatókat szerezzen a magyar függetlenség ügyének.	B) 1848-49-es honvédtábornok, hadügyminiszter.	C) Honvéd vezérőrnagy, az aradi vértanúk egyike.	D) Az 1849. augusztus 9-i temesvári csata után ő fedezte a magyar főserég visszavonulását.
--	--	--	--

16. Melyik báró vásárolta meg 1943-ban a kastélyt?

A) Lehár Antal	B) Festetics Tasziló	C) Lipthay Béla	D) Teleki Géza
----------------	----------------------	-----------------	----------------

17. A kommunista fordulatot követően a kastély pincéjében ez létesült:

A) sajtüzem	B) vívócsarnok	C) boros pince	D) pálinkafőzde
-------------	----------------	----------------	-----------------

18. Mire esküdött II. Rákóczi Ferenc a szécsényi 1705-ös országgyűlésen?

A) Habsburg-ház trónfosztását követően elfogadja a királyi címet.	B) A szabadság kivívására kötött szövetséget a rendekkel megtartja.	C) Közös teherviselés bevezetésére.	D) Francia-bajormagyar konföderáció létesítésére.
---	---	-------------------------------------	---

19. Hogy hívták a kormányzás új, 24 tagú testületét a szécsényi országgyűlés döntése nyomán?

A) Kongresszus	B) Alsóház	C) Felsőház	D) Szenátus
----------------	------------	-------------	-------------



20. Kit választottak meg e testület vezetőjének?

A) Esze Tamás	B) Bercsényi Miklós	C) II. Rákóczi Ferenc	D) Telekessy István
---------------	---------------------	-----------------------	---------------------

21. Hol volt a szállása a szécsényi országgyűlés ideje alatt II. Rákóczi Ferencnek?

A) A kastélyban.	B) A ferences rendház egyik termében.	C) A Városházán.	D) A Velics-házban.
------------------	---------------------------------------	------------------	---------------------

22. Mit jelent a Rákóczi-szabadságharc „Cum Deo pro Patria et Libertate” jelszava?

A) „Istennel a hazáért és a szabadságért”	B) „Szabadság, egyenlőség, testvériség”	C) „Esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk”	D) „Éljen a dolgozó nép”
---	---	---	--------------------------

23. Ki volt a Haynald-kapu névadója?

A) Az 1848/49-es magyar szabadságharcot vérbe fojtó császári-királyi tábornoszernagy.	B) Kalocsai érsek, aki a botanika tudósa is volt.	C) Szécsény alapító földbirtokosa.	D) A romhányi csata kuruc tábornoka.
---	---	------------------------------------	--------------------------------------

24. Mikor lett a szécsényi Forgách-kastély történelmi emlékhely?

A) 1991	B) 2001	C) 2011	D) 2021
---------	---------	---------	---------

25. Melyik település nem testvérvárosa Szécsénynek?

A) Ipolyság	B) Fülek	C) Alsósztrégova	D) Kassa
-------------	----------	------------------	----------



Drámapedagógia

1. csoport: A gácsi csatlakozás

Ebben a feladatban egy, szécsényi vonatkozású történet fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegen, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

1703. A gácsi csatlakozás

II. Rákóczi Ferenc vezetésével szabadságharc tört ki Magyarországon a Habsburg elnyomás ellen 1703-ban. Rákóczi munkácsi uradalmában népmozgalom kezdődött, mely a támogatását kérte. A főnemes eleget tett kívánságuknak: 1703. május 12-én kiadta a „nemes és nemtelen” országlakosokat hadba hívó breznai kiáltványt, Rákóczi június 16-án átlépte a magyar határt. A nógrádi nemesség Rákóczi július 30-ai tiszabecsi győzelme után kezdett el szervezkedni a „paraszt” lázadókkal szemben. A nemesek vonakodtak ekkor a felkelés mellé állni. 1703. augusztusában vette kezdetét a nemesi szervezkedés. Losoncon kezdtek gyülekezni, és miután I. Lipót (1658-1705) elengedte a vármegye adóját, a gyülekezők híek maradtak a királyhoz. Az 1703. szeptember 4-i gácsi gyűlésükön úgy határoztak, hogy a nemesség családostul húzódjék Gács és Kékkő várába. 320 nemesi felkelő szorult be a várba, külső segítségre nem számíthattak. Ebből a helyzetükből csak úgy láttak kitörést, hogy 1703. október 15-én – kelleetlenül – hűségesküt tettek Rákóczinak. Rákóczi csapatai szeptember-október hónapban ellenőrzésük alá vonták egész Nógrádot. A nógrádi nemesek nem bíztak Rákóczi diadalában, ezért ünnepélyes nyilatkozatot helyeztek el Garamszentbenedeken, amelyben rögzítették, hogy nem önként, hanem a túlerő nyomásának engedve nyitották meg a vár kapuit Rákóczi csapatai előtt. November 8-án tartott losonci közgyűlésen a vármegye nemessége végül a csatlakozás mellett döntött, hűséglevelüket Kajali Pál és Ráday Pál vitte a fejedelem tokaji táborába.



Szerepek

A nógrádi nemesek szószólója: vezeti a gácsi gyűlést, kezében a jobbágyok követeléseinek listája (adóterhek csökkentése, szabad vallásgyakorlat). Látja az egymással vitatkozó nógrádi nemeseket, próbál közvetíteni a gácsi gyűlésen.

Két vitatkozó nógrádi nemes: az egyik a Rákóczi-szabadságharc melletti csatlakozást domborítja ki beszédében, a másik fontosabbnak tartja a jobbágyok elleni szigorú fellépést.

Nemesi tömeg: idegesek, feszültek, az elszigetelődés kimerülté tette őket, nehezen követik az eseményeket.



2. csoport: A szécsényi országgyűlés

Ebben a feladatban egy, szécsényi vonatkozású fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoportagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

1705. A szécsényi országgyűlés

Rákóczi Habsburg-ellenes háborúja folyamán Magyarországon és Erdélyben kilenc országgyűlést hívott egybe. A szabadságharc első magyarországi gyűlése Szécsényben megújította a konföderációt, társadalmi bázisát pedig kibővítette. Az ország nemzeti szövetségébe a főurakon, nemeseken és szabad királyi városokon kívül belefoglalták a jászokat, kunokat, a hajdú és mezővárosokat, valamint a vitézlő rendet. Rákóczit vezérlő fejedelemmé választották, a fejedelem mellé 24 tagú szenátust állítottak fel. Az ország gazdasági dolgainak igazgatására és ellenőrzésére törvénybe iktatták Rákóczi államának legfelsőbb gazdaságirányítási szervét, a Gazdasági Tanácsot. Szécsényben alkották meg a vallási tolerancia törvényét is. Az országgyűlést a kastély parkja mögötti területen, az ún. Borjúpáston tartották. A szövetkezett rendek a Habsburg dinasztiával folytatandó béketárgyalás mellett döntöttek. Az országgyűlést nemzetközi érdeklődés kísérte, ugyanakkor fontos állomás volt a spanyol örökösödési háború és a magyar-Habsburg béketárgyalások folyamatának történetében is. A szeptember 12-én megnyíló diétán a köznemesek tömege mellett 6 püspök és 36 főrendi tag is megjelent, akik meglepetéssel vették tudomásul, hogy Rákóczi csupán külső szemlélője akar maradni a politikai küzdelemnek, és mindent rábíz a rendek akaratára. Az elhatározás helyessége vitatható volt, hiszen a fejedelem ezzel egyfelől elhárította a zarnokvádát a feje fölül, másfelől viszont a tanácskozások levezetésére kiválasztott Udvari Tanács és a főnemesek küzdelme a későbbiekben sok időt vett el az érdemi vitától. Az ellentét már az ülésrend kapcsán kialakult, de később a trón betöltésének kérdése is hasonló indulatokat korbácsolt...



Szerepek

Bercsényi Miklós: a fejedelem egyik legbefolyásosabb híve. Megpróbál közvetíteni a vitázó nemesek között (a nemesek egyik része a Habsburg-ház azonnali trónfosztása mellett érvel, mások ezt kockázatosnak látják és a királykérdés elnapolása mellett a gazdasági ügyek tárgyalását szorgalmazzák).

XIV. Lajos követe: nagy meglepetést okozva kijelenti, hogy Franciaország királya a Habsburgok detronizációját ellenzi...

Zúgolódó nemesi tömeg a Borjúpáston: hangos bekiabálások, többen Rákóczit akarják hallani...



3. csoport: A romhányi csata

Ebben a feladatban egy, nógrád vármegyei vonatkozású fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoportagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

1710. A félig megnyert és félig elvesztett romhányi csata

A romhányi csata volt Rákóczi utolsó katonai erőfelfejtése, amelynek kezdeti előnyét a konföderáció hadvezetése, a tüzérség s a képzett és fegyelmezett altiszti kar hiánya miatt nem tudta kihasználni. Az 1708-as trencsényi csatavesztés után a kurucok végleg elveszítették a kezdeményezés lehetőségét, ugyanis a vereség hatására Rákóczi hadainak zöme felbomlott, tehetséges tisztjeinek egy része pedig átállt a labancokhoz. A trencsényi fiaskót követő évben ráadásul Rákóczi legfőbb szövetségese, XIV. Lajos francia király (1643-1715) Malplaquet mellett vereséget szenvedett, így a Habsburgok jelentős erőt csoportosíthattak át Magyarországra. 1710. január 22-én a poltavai csatából menekült svéd és lengyel zsoldosokkal megerősített fősereg Romhánynál kudarcot vallott, Károlyi a haderő zömével nem bocsátkozott harcba, sőt Rákóczit is visszatartotta a beavatkozástól. A csata után mindkét fél magának tulajdonította a győzelmet. A fejedelem udvarmestere így minősítette a veszített csatát: „A németet az elmúlt szerdán megvertük dicsőségesen, de a harchelyről gyalázatosan elszaladtunk”. A romhányi ütközet ellentmondásait mutatja, hogy a győzelem ellenére a császári sereg embereinek közel a fele, körülbelül 750 labanc katona esett el a csatában, míg a kurucok nagyjából 350 embert veszítettek. Ebből eredően a császári haderő hiába vonult el győztesként a csatamezőről, az ütközet által megteremtett lehetőségeket már nem tudta kiaknázni: veresége ellenére Rákóczi később ellátmányt juttatott el Érsekújvárra, igaz, az eltervezett hadjáratot Romhány után már nem tudta folytatni.



Szerepek

II. Rákóczi Ferenc: a csata után összehívja legbizalmasabb híveit, hogy értékeljék a történeteket és döntsenek a „hogyan tovább-ról”.

Az **egyik kuruc katona** a harc folytatása, a **másik** a megadás mellett érvel a veszteségeket hangsúlyozva, Rákóczinak döntenie kell...



4. csoport: Menekülni vagy maradni?

Ebben a feladatban egy, szécsényi vonatkozású fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- A Ti csoportotok különlegessége, hogy kettő, egymásra felelő eseményt kaptatok. Próbáljátok meg a kettőt egyszerre, egymás mellé helyezve, egymás ellentéteiként bemutatni!
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

1944. a kettős megszállás éve

A II. világháború 1939-ben tört ki, Magyarország a Kassát ért támadásra hivatkozva 1941 júniusában lépett be a háborúba Németország oldalán. 1943 a doni katasztrófa éve a magyar történelemben. Ugyanebben az esztendőben a tudományos körökben is elismert lepkekutató, báró Lipthay Béla veszi meg egymillió aranypengőért a szécsényi kastélyt. Báró Lipthay Béla és felesége Odescalchi Eugénie hercegnő a Bánátban fekvő birtokukat elhagyva 1944 tavaszán költöztek végleg Szécsénybe. A kastély berendezését illetően Lipthay Béláné „Egy hercegnő emlékezik” című művéből tájékozódhatunk. *„Lakásunk nyolc szobából, két fürdőszobából és két személyzeti szobából állt. Az ebédlő falán ott díszlett a sok gyönyörű porcelántál, a „kredenceken” a szebbnél szebb ezüst gyertyatartók és tálak. A két hosszú folyosó falán angol rézkarcok lógtak, és minden nagy kép fölött egy szarvasagancsot, a képek közé pedig őzágancsokat helyeztünk el. A falak mentén szép régi berakott szekrények, székek álltak, így az üres, rideg folyosóból egyszerre igazi kastélyhoz illő hely lett”.* 1944. március 19-én a németek szállják meg Magyarországot, szeptember 23-án pedig Magyarország területére a szovjet Vörös Hadsereg tört be. Az idilli környezet nem tarthatott sokáig a szécsényi kastélyban sem, az emeleti szobákat előbb a magyar-, majd a német-és az orosz katonaság foglalta le. Sőt, még kórházat és műtőtermet is berendeztek itt. A háború nagy károkat okozott – a szép üvegház is bombatalálat áldozata lett. A kastély pincéiben közel háromszáz ember zsúfolódott össze, a front megpróbáltatásai közepette háromféle



álláspont körvonalazódott a közeljövő tekintetében. A fiatalabbak rajtaütésszerű támadásokkal zavarnák meg a településre betörő Vörös Hadsereg katonáit. Az idősebbek óvatosabbak, ők a front végéig a kastély pincéjében maradnának a külvilág számára észrevétlenül, ha szükséges, a szovjet tisztekkel is tárgyalnának a megadásról. A harmadik csoport a Vörös Hadsereg erőszakoskodásairól hallva az erdőkön át Nyugat-Európa felé indulna el...

Szerepek

Lipthay Béla beszédében a megnyugvásról és az összetartás fontosságáról beszél. **Lipthay Béláné** a sebesültek ellátását és az nők védelmét tartja a legsürgetőbb feladatnak, az **egyik fiatal** az ellenállás megszervezése, egy **másik** az erdei menekülés ügyében készül felszólalni...



5. csoport: Drégely ostroma

Ebben a feladatban egy, Nógrád vármegyében történt fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljtek fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

1552. Drégely ostroma

A törökök 1541-ben elfoglalták Budát, majd a későbbi esztendőik során megszerezték Visegrádot, Esztergomot és Nógrádot is, így Drégely nemsokára kiemelt fontosságú végvári erősség lett. Szondi György vára azonban alkalmatlan volt erre a szerepre, magas tornyaival, vékony falaival inkább megmaradt prímási vadászkastélynak – eredetileg ugyanis az volt –, melynek védelmét az erődítmény fekvése is még inkább nehezítette... Az 1547-ig folytatott török hadjáratok során Nógrád vármegye legfontosabb erődjei mind a budai pasa kezére kerültek, ennek folytán Drégely maradt az egyetlen erősség, mely a gazdag bányavárosokat megoltalmazhatta a török betörésektől. Ezzel Szondi is tisztában volt, nem véletlen, hogy több levelet írt Ferdinánd királyhoz és Erasmus von Teufel felvidéki főkapitányhoz, ám minimális eredményt ért el. Miután Ali seregei 1552 tavaszán elfoglalták Veszprémet, Szondi megkezdte a felkészülést az ostromra. Az előkészületek azonban szerencsétlenül zajlottak, a nyár elején ugyanis villámcsapás érte a várat, és felrobbantotta a puskapor és a muníció jó részét. Azt a pillanatot ragadjuk meg, amikor Szondi a mintegy 150 védővel döntést kell, hogy hozzon: érdemes szembeszállni a törökkel vagy válasszuk a megadást? (A történet vége közismert: 1552. július 9-én hősi halált halt Szondi György, Drégely kapitánya, aki 146 katonájával védte várát Hádím Ali budai pasa 12 000 fős oszmán seregével szemben.)



Szerepek

Szondi György: buzdító beszédében a várvédőket példaképnek nevezi, akik képesek a törököt feltartóztatni vagy legalább lassítani az oszmán előrenyomulást. A beszédben hangozzék el a következő mondat: „A haza minden előtt”.

Kiss László katona: válaszbeszédében ígéretet tesz a várvédők nevében, hogy megvédik a várat, így a megyét és a Felvidéket - akár életük árán is.

Tóth István a megadás mellett érvel, szerinte tárgyalni kell a törökkel, egyik fő érve: a katonák legtöbbje családapá is...



Mém-készítés, kb. 45 perc

A feladatok dramatikus előadásai kiegészítéseként ajánljuk ezt a feladatot. Itt végre teljesen szabadon ereszthetitek a fantáziátokat!

- Dolgozhattok a már kialakult csoportokban, de bármilyen új felállásban is! Gondolatindítónak megkapjátok a 4. feladatban szereplő öt történelmi esemény leírását.
- Készítsetek mémet bármilyen képanyag felhasználásával, amely valamelyik bemutatott történelmi eseményhez, vagy bármilyen más, Szécsényhez kapcsolódó eseményhez, épülethez, jelenséghez, fogalomhoz köthető!

1. 1703. A gácsi csatlakozás

II. Rákóczi Ferenc vezetésével szabadságharc tört ki Magyarországon a Habsburg-elnomás ellen 1703-ban. A nógrádi nemesség Rákóczi július 30-ai tiszabecsi győzelme után kezdett el szervezkedni a „paraszt” lázadókkal szemben. A nemesek vonakodtak ekkor a felkelés mellé állni, Losoncon kezdtek gyülekezni augusztusban, és miután I. Lipót (1658-1705) elengedte a vármegye adóját, a gyülekezők hűek maradtak a királyhoz. Az 1703. szeptember 4-i gácsi gyűlésükön úgy határoztak, hogy a nemesség családotul húzódják Gács és Kékkő várába. 320 nemesi felkelő szorult be a várba, külső segítségre nem számíthattak. Ebből a helyzetükből csak úgy láttak kitörést, hogy 1703. október 15-én – kelleltenül – hűségesküt tettek Rákóczinak...

2. 1705. A szécsényi országgyűlés

Rákóczit vezérlő fejedelemmé választották, a fejedelem mellé 24 tagú szenátust állítottak fel. Az országgyűlést a kastély parkja mögötti területen, az ún. Borjúpáston tartották. A szövetkezett rendek a Habsburg-dinasztiával folytatandó béketárgyalás mellett döntöttek. A szeptember 12-én megnyíló diétán a köznemesek tömege mellett 6 püspök és 36 főrendi tag is megjelent, akik meglepetéssel vették tudomásul, hogy Rákóczi csupán külső szemlélője akar maradni a politikai küzdelemnek, és mindent rábíz a rendek akaratára. Az ellentét már az ülésrend kapcsán kialakult, de később a trón betöltésének kérdése is hasonló indulatokat korbácsolt...

3. 1710. A félig megnyert és félig elvesztett romhányi csata

A romhányi csata volt Rákóczi utolsó katonai erőfelfejtése, melynek kezdeti előnyét a konföderáció hadvezetése, a tüzérség s a képzett és fegyelmezett altiszti kar hiánya miatt nem tudta kihasználni. Az 1708-as trencsényi csatavesztés után a kurucok végleg elveszítették a kezdeményezés lehetőségét, ugyanis a vereség hatására Rákóczi hadainak zöme felbomlott, tehetséges tisztjeinek egy része pedig átállt a labancokhoz. 1710. január 22-én a poltavai csatából menekült svéd és lengyel zsoldosokkal megerősített fősereg Romhánynál kudarcot vallott, Károlyi a haderő zömével nem bocsátkozott harcba, sőt Rákóczit is visszatartotta a beavatkozástól. A csata után mindkét fél magának tulajdonította a győzelmet...

4. 1944. a kettős megszállás éve



A II. világháború 1939-ben tört ki, Magyarország a Kassát ért támadásra hivatkozva 1941 júniusában lépett be a háborúba Németország oldalán. 1943 a doni katasztrófa éve a magyar történelemben. Ugyanebben az esztendőben a tudományos körökben is elismert lepkekutató, báró Liphay Béla veszi meg egymillió aranypengőért a szécsényi kastélyt. Báró Liphay Béla és felesége Odescalchi Eugénie hercegnő a Bánátban fekvő birtokukat elhagyva 1944 tavaszán költöztek végleg Szécsénybe. 1944 március 19-én a németek szállják meg Magyarországot, szeptember 23-án pedig Magyarország területére a szovjet Vörös Hadsereg tört be. Az idilli környezet nem tarthatott sokáig a szécsényi kastélyban sem, az emeleti szobákat előbb a magyar, majd a német és az orosz katonaság foglalta le. Sőt még kórház és műtőtermet is berendeztek itt. A háború nagy károkat okozott - a szép üvegház is bombatalálat áldozata lett. A kastély pincéiben közel háromszáz ember zsúfolódott össze...

5. 1552. Drégely ostroma

A törökök 1541-ben elfoglalták Budát, majd a későbbi esztendők során megszerezték Visegrádot, Esztergomot és Nógrádot is, így Drégely nemsokára kiemelt fontosságú végvári erősség lett. Szondi György vára azonban alkalmatlan volt erre a szerepre, magas tornyaival, vékony falaival inkább megmaradt primási vadászkastélynak - eredetileg ugyanis az volt - melynek védelmét az erődítmény fekvése is még inkább nehezítette... Miután Ali seregei 1552 tavaszán elfoglalták Veszprémet, Szondi megkezdte a felkészülést az ostromra. Az előkészületek azonban szerencsétlenül zajlottak, a nyár elején ugyanis villámcsapás érte a várat, és felrobbantotta a puskapor és a muníció jó részét. Azt a pillanatot ragadjuk meg, amikor Szondi a mintegy 150 védővel döntést kell, hogy hozzon: érdemes szembeszállni a törökkel vagy válasszuk a megadást?



Tanórai utófeldolgozás

Feladatlap

1. A feladat a Rákóczi-szabadságharcra kapcsolatos. Oldjátok meg a feladatokat a források és ismereteitek segítségével!

A) „Az említett jeles Rákóczi Ferenc életének és összes, [...] ingó és ingatlan javainak [...] kegyelmet adunk. Valamennyi – mind felsőbb, mind alsóbb rendű és rangú, akár polgári, akár katonai rendben levő – Rákóczi-követőnek, [...] megbocsátó kegyelmet adunk.” (Ural-kodói oklevél)

B) „Elrendeltem, vezessék hozzám a hegy túlsó oldalán tartózkodó csapatokat. Dél tájban érkeztek, botokkal és kaszákkal felfegyverezve. Ötszáz ember helyett alig volt kétszáz gyalogos, rossz parasztpuskákkal felszerelve, és ötven lovas. [...] Csapataim létszáma néhány nap alatt háromezer emberre emelkedett. [...] Miután hadaink száma és bátorsága így megnövekedett, [...] átléptem Magyarország határát, mint Caesar a Rubicont.” (II. Rákóczi Ferenc emlékiratai)

C) „Ha a sors úgy kívánná, hogy a magyarság csak egy emléket hagyjon egy későbbi utókorra, ezt a szövetséglevelet kellene megőrizni, mert ebben foglaltatnak a magyar történelemnek több ízben visszatérő, de legjellegzetesebb tünetei.” (Országgyűlési határozat)

a) Tedd időrendbe a forrásokat a bennük leírt események alapján! Írd a források betűjelét a táblázat megfelelő mezőjébe! (A helyes sorrend esetén: 1 pont.)

1.	2.	3.

b) Nevezd meg közismert fogalommal azokat a személyeket, akiket az A) betűjelű forrás aláhúzott része említ! (1 pont)

.....

c) Hogyan értelmezhető Rákóczinak a B) betűjelű forrás aláhúzott részében szereplő kijelentése? Karikázd be a helyes értelmezés sorszámát! (1 pont)

1. Úgy gondolta, hogy olyan sereggel rendelkezik, amely már lehetővé teszi az ellenség teljes legyőzését.

2. Az volt a célja, hogy teljhatalmat szerezzen Magyarországon.

3. Döntését véglegesnek szánta, és akár a fegyveres harcra is készen állt.

d) Nevezd meg két szóval a C) betűjelű forrásban leírt, a szécsényi országgyűlésen elfogadott államformát! (1 pont)

.....

e) Miről határozott az ónodi országgyűlés a Habsburg-ház tekintetében?

.....

.....



2. A feladat a végvári küzdelmekre vonatkozik. Állítsd növekvő időrendbe a források által felidézett eseményeket! Írd az esemény betűjelét a táblázat megfelelő sorszáma alá! (Elemenként 1 pont.)

- a) „Zrini jól esmérvén életének végét,
Ötszáz bátor vitézt számlál maga mellett;
Minthogy nem tűrheti immár égő tüzet,
Kiviszi magával azért mind ezeket.”
(Zrínyi Miklós)
- b) „Summáját írom Eger várának,
Megszállásának, viadalának,
Szégyenvallását császár hadának,
Nagy vigasságát Ferdinánd királynak.”
(Tinódi Lantos Sebestyén)
- c) „Az elmúlt évben Allah kegyelmével és győzedelmes kardom segítségével
meghódítottam Magyarországot és fővárosát, Budát.”
(Szulejmán győzelmi jelentéséből)
- d) „Felhőbe hanyatlott a drégeli rom,
Rá visszasüt a nap, ádáz tusa napja;
Szemközt vele nyájas, szép zöld hegy-orom,
Tetején lobogós hadi kopja.
- Két ifiu térdel, kezökben a lant,
A kopja tövén, mintha volna feszület.
Zsibongva hadával a völgyben alant
Ali győzelem-ünnepet űlet.”
(Arany János: Szondi két apródja)

1.	2.	3.	4.